

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
fél évre . . . 2 frt.
negyed évre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

Jön a király!

(B.) A jövő héten az erdélyi részek nagy örömmel ünnepelnek. — Hunyadvármegye az első, melynek classicus földjére a koronás király lép. Ritka kedves vendég ő nekünk, de otthon van e hazában mindenütt. Nem hatalma, hanem jósága, szivnemesége, alkotmányos érzelme teszi őt valódi urrá sziveink felett. Kegyelmet, áldásos jobbát megérzik mindenütt, a hol gyász, keserv, inség, pusztulás veri fel szomorú tanyáját. Atyja népének, kegyelmes és igazságos, kinek nemes példája vajha általános utánzásra találna mindenütt azoknál, kiket láthatunk mindennap fényben, kitüntetésben gazdagon, — de ősi erényekben szegényen.

Igaz, sok millióba kerülő hadseregünknek és örömteli szívvél szemlélt honvédségünknek gyakorlati vonják első sorban hazarészünkbe. Több, mint 40,000 harczi lábait fog dobogni a föld és széles csatamezőn terül el a próbaharcra összegyűjtött nagy sereg, készen a viadalra. De az éles királyi szem észrevesz sok mindent a csatájatek szünetei közben, — s a fejlődés és hanyatlás, a fény és árny képei között a valót, az igazat ki tudja ismerni, meg fogja bíráltni. A hódolat és tisztelet hangjain kívül bizonyára hallani kívánja a tények és viszonyok száraz, egyszerű előadását, — sokszor épen nem hivatalos oldalról is. Ez kell nekünk! Látni és érteni fogja a Felség, hogy küzdünk a multból reánk maradt nehézségekkel, — a jelen nyomorúságaival, de törhetlen bizalommal a jövő és rendithetlen hűséggel a haza és a trón iránt. — Béke, tartós és áldásos béke kell nekünk, hogy munkánk eredményes s fejlődésünk biztosítva legyen!

Ő Felsége folyó hó 22-én, a délutáni órákban vonul vármegyénk földén keresztül Kolozsvárra, — hol e hazarész fiainak hódolatát fogadja. Az ut, a hol elvonul, legyen fényes diadalut! — Üdvözölje öröm és igaz hódolat hangján mindenki a maga nyelvén, de egy szívvél, egy lélekkel.

Vegye fel nemzeti ünnepi öltönyét magyar, román és szász, úgy a mint testőri népviselete kívánja, s minden járás, minden város előjárósága gondoskodjék jó eleve, hogy lehetőleg mindenki láthassa és üdvözölhesse királyát, felséges urunkat e haza egyik legszebb vidékén — vármegyénk területén is igaz örömmel.

Az E. M. K. E.

alsófehérmegyei választm. és fiókkörének tevékenysége a lefolyt egyévi évben.
(Az E. M. K. E. közgyűlési jelentéséből.)

Az 1785-iki Hóra- s az 1848-iki Jánku lázadás által legfőbb, a török s labonez viszályban annyit szenvedett Alsófehérmegye az E. M. K. E. megindulása óta, mint egy test áll az egyesület mellett.

Legtöbb tagot küld be az igazgató választmányi gyűlésekre s hatáskörében kiválóan tervszerű gondtal működik.

Memorandumszerűen legelőször dolgozta ki e megye területén foganatosítandó intézmények okadatolt javaslatát s ha messze látó szemmel sorolta föl választmányunknak már a mult évben azon községek, melyek nemzetiségi és kulturális szempontból első sorban igényelnék az E. M. K. E. pártolását és támogatását: rajta volt, hogy a megfelelő anyagi erő gyűjtése által képesítse is az egyület nagy feladatai megoldására.

Ezen cél érdekében a lefolyt tél folyamában sok helyen rendeztek tagjai táncvizigalmat s egyéb mulatságokat, melyek között pl: a Nagyenyeden rendezett táncvizigalom valóban meglepő tiszta jövedelmet, 700 frton felül biztosított az E. M. K. E. javára.

De eltekintve ettől, Alsófehérmegyében az új áramlat óta számos jelét láthatjuk a felelevenedett, ugyszóval: bátrabb és biztosabb érzést váltott közszellemnek, mely minden alkalmat megragadott, hogy részint a közelebbi, részint távolabb vidékek segélyt, támogatást váró hazafias intézményeit kitelhetően részeltesse sok felé és sokképpen igénybe vett jövedelme megtakarított filléreiből.

Igy a balázsfalvi fiókkör a kebelében alakított s a központ által 50 frttal segélyezett könyvtár javára 74 frt 69 krt jövedelmező táncvizigalmat rendezett; könyvtárát újabbban is 72 kötet szépirodalmi művel gyarapította.

A magyarigeni fiókkör tagjai Magyarigenben tervezett leányiskola létesítése körül harcolkodnak s ezenkívül örömmel értesülünk arról is, hogy Vá-

jasdon, ezen volt határoni községben, egy óvoda létesítését teljes sikerrel biztatólag vették munkába egy-letünk buzgó tagjai.

A vizaknai kör rendszeres társalkodó egyület alakított, melynek alakuló féiben levő könyvtára az igazgató választmányának adományozás útján leendő támogatásába ajánlatik; sőt még fontosabb ezült is tűzött ki jövőre e derék kis kör: egy óvoda létesítése által, mely eszme szintén a központ támogatására vár.

az alvinczi fiókkör munkássága a szép sikerrel működő borbándi kisdödóvoda helyzetének biztosítása s az alvinczi kisdödóvoda létesítése körül forog.

A megyei választmány legfőbb tevékenységét jelenleg azon intézmények létesítése igényli, melyekre az igazgató választmány a segélyt már megszavazta. Nem csekély feladat ez, — mint általában a segélyezésre felöltet helyeken sehol — meggondolva, hogy a legtöbb helyen ismét csak az illető kör tagjainak újabb áldozatkészsége fogja az E. M. K. E.-tel vállatva lehetővé tenni, hogy a cél elérve legyen s az eszme valóra váljék. Így van ez különösen a segélyezésre megszavazott balázsfalvi iskolánál és a magyarigeni leányiskolánál, melyek ezután jönnek létre az illetők áldozatkész közreműködésével s így van a már megalakult borbándi, s az alakuló alvinczi kisdödóvodaéknál is, melyeknél a szép siker immár szembeötlően nyilvánul. Nagyon ohajtható, hogy azon iskolák, melyek részben az illető egyházak megfelelő támogatásának feltétele alatt fognak az E. M. K. E. részéről segélyben részesülni, mihamarabb megnyerhessék a támogatást, — mihez csak az illető egyházak válasza szükséges még, — mert minden elmuló év folyamában újabb meg újabb áldozatot látunk elhullni a nemzetietlen s hazafias érzés nélküli lét hinárjában.

Ily választmány mellett sajnosan kell feljegyezni, ha egy-egy buzgó tagunk elhal, mert egy-egy erőnk hull el vele, a minthogy szomoruan emlékezünk meg e választmányunkról való jelentésünkben mindjárt itt legelő az évközben elhunyt: özv. br. Kelemen István é. br. Bánfi Katalin alapító tagról, ki életében e vidék társadalmának minden jótékony mozgalmában kiváló részt vett; Zeyk Miklós alapító tagról, az 1848-49. idők egyik vitéz harcászáról; Pávay V. Ferencz alapítótagról, kit ifju korában szölytött el a halál tevékenysége köréből; és Benedek Károly rendes tagról, a balázsfalvi kör egyik leglelkesebbjéről, ki mint orvos önfeláldozó buzgalma, mint társadalmi ember jelleme s közbecsülésben állott magatartása által tünt ki.

TÁRCZA.

Borszéki emlék.

Légy üdvözölve fenyvesek hazája,
Légy üdvözölve fenséges vidék!
A sziv, a lélek itt üdvét találja,
Bübájjadat tündérek építék.

Természet áldott gyógyvizet fakasztott,
A földkebelnek titkos rejtekén;
Templom e hely, mely áldva nyujt malasztot,
Hol összeforr: hit, szeretet, remény.

Forrásvezednek enyhít minden cseppje,
A fenyves erdő balzsamot lehel.
Szent ihlet kell, hogy itt a lelket lepje,
Föl kell viduljon az érző kebel!

Világi zajtól nem kábul az elme,
A zaklatott sziv bizton megpihen ...
Fásult kebelnek megjöhét szerelme,
A zugó fenyves szent édeniben.

Légy üdvözölve Borszék fenyvesiddel
Forrásvezeddel, fent a bérceken!
Te hirnév szárnya messze-messze vidd el,
Hogy gyógyhatalma csodás, végtelen!

Légy üdvözölve Borszék, templomodba,
Áldást keresni járjon a kebel!
Szivedhez van már emléked fondóva,
Soha, soha, soh'se feledlek el!

Kerekes Sámuel.

Költők divatja.

— Satyra. —

... Elékapnak egy-egy tárgyat
S verset írnak róla.
Távol pedig, hogy az mindig
A lelkükből forrna.
Elécszedik ügyét-baját
Ennek a világnak,
A nélkül, hogy ők egy csöppet
Abból o k u l n a n a k.
Kitalálnak sok esetet
Minő soh' se történt.
Ajakukról a hazugság
Ömlik-ömlik önként.
Hirdetik a nagy világnak
A műveik által,
Hogy ők költőknek születtek
S nem törődnek mással.
Fennhordozkák a fejüket,
Arczuk sáppadt szörnyen.
Hajuk égfelé borzolva,
Homlokuk reddőkben;
Szájuk-készen a panaszra
Mindig keseregnek:
,Mért is nem ad jobb világot
Isten a költőknek! ...
S e jobb világról valóba'
Gyakran ábrándoznak.
Elvonulnak magányba, hol
Jó nagyokat . . . isznak,
Gyűjtnek sok ezimborát, pajtást
Ki feladja elvét.

Ki költő mivoltokért
Kész betöretni fejét,
— Szóval: mindent megmozdítanak,
Füt-fát emlegetnek,
El akarják hitetni, hogy
Költőknek születtek;
Ám az életnek mivoltát
Mindig ignorálják,
Feledik az ember-élte
Való hivatását;
Léha nagyzás, hivalkodás
Elemükké válik,
Üres hiréret harcolnak mind —
Örökké, halálig ...

Damó István.

A nagyenyedi ref. templom története

a 16-, 17- és 18-ik században.

(Folytatás.)

A munka teljes befejezését egy közéjött újabb nagy szerencsétlenség több évvel megkésleltette.

Ugyanis 1718-ban borzasztó aszály semmisítette meg a mezők terméseit Erdélyben. Nemcsak hogy elszáradt minden fű- és gabna-féle a mezőkön, de fenéig kiszáradtak a folyóvizek, a források, kutak, minek következtében akkora elegendő- és vízhiány állott be, hogy ezek miatt emberek és állatok tömegesen pusztultak el már az aszály évében is.

A borzasztó aszálynak természetesen következménye az éhínség és döghalál lett. Ezek főleg a következő év-

E megyei választmány tagjainak száma: 3 örökös, 51 alapító, 641 rendes, 114 pártoló, összesen 809 tag, mely számban a 8 szolgabírói járás szerint alakított 8 vidéki kör tagjai foglalhatnak.

E 8 vidéki körön kívül Alsófehérmegye területén önálló városi választmányt alkotott Gyulafehérvár szab. kir. város.

A megyei választmány tisztikara s tagjai, kik közül különös hálával kell kiemelnünk ifj. Gáspár János pénztárnok s Török Bertalan titkár urak fáradhatatlan buzgalmát, következők: elnök: Zeyk József; alelnökök: Csató János, kir. tanácsos, alispán és gróf Teleki Gusztáv; titkár Török Bertalan; jegyző: Váro Ferencz, tanár, gymn. igazgató; pénztáros: ifj. Gáspár János; ellenőr: Tóth Miklós. Választmányi tagok: Kovács Sándor, Müller Mihály, Pávai V. Elek, br. Splényi Henrik, Szász József. Továbbá az egyes főköri körök részéről: dr. Botz József, Hegedűs János, dr. Kovács Ödön, dr. Magyarai Károly, Szilágyi Farkas, Scheidel József, Vajna István, dr. Boér Jenő, Csató Ferencz, Zeyk Endre, Rákosi Lőrincz, Blaska Ubáld, Elekes Albert, ifj. Benkő Elek, Enyedi Lajos, Finna István, Zalányi Farkas, Baranyai István, Deák György, Dekáni Ernő, Kendeffi Lajos, Tokos Sándor, Nagy Károly, Damó Vilmos; és a főköri körök elnökei és jegyzői; továbbá az alapító és örökös tagok.

A körök tisztikara s választmányi tagjai a legutóbbi összeállítás szerint következők:

1. Alvinezi kör. Elnök: Teley József alelnök: Batta Bertalan; jegyző: Székely Lehel; pénztárnok: Verzár Rezső; választmányi tagok: Szöcs Imre, id. Péterfi László, Dekáni Ernő, Andrej Lajos, Deák György, Bardocz Samu, Szabó József, Kendeffi Lajos, Gondol Dániel, Komáromi Viktor, Czitrom József, Tankó József, Fára József, Csűrös József és Csóka Miklós.

2. Balázsfalvi kör. Elnök: Balog János, alelnök: Grün A. Samu; jegyző: Tornyai Lajos; pénztáros: Mendel Simon; könyvtárnok: Ágoston Mózses; választmányi tagok: Enyedi Lajos, Finna István, Kolumbán Antal, Cserenyés Ödön, Dobolyai József, Fejér Alajos, Nagy András, Kolumbán János, Varró Ferencz, Zalányi Farkas, Turzon Gyárfás, Sipos József.

Balázsfalván a főköri által alakított s fent említett könyvtár tagjainak összes száma 38 s a folyó évben 35-ön 354 könyvet vettek ki olvasás végett.

A könyvtár állapotát illetőleg jelenthetjük, hogy az elmúlt év folyamán beállított 348 kötet szépirodalmi, 30 kötet történelmi és 30 kötetet gazdasági könyvvel és a folyó évben a főköri választmányának intézkedéséhez képest gyarapított 72 kötet szépirodalmi munkával és Arany János meg Petőfi összes költeményeivel.

3. Magyarigoni kör. Elnök: Köblös Miklós; alelnök: Lukácsfi Viktor; jegyző: Köblös Dezső; pénztáros: Nagy Károly; választmányi tagok: Bodor Lőrincz, Bürger Albert, Bürger Márton, br. Kemény László, Kocz Albert, Körösi Sándor, Kozma Gyula, Sántha János, Szontagh Elek, Szöllösi Károly, Tokos Sándor és Vadadi Gergely.

4. Marosújvári kör. Elnök: Jucho Ferencz, kir. tanácsos, főbánya-igazgató; alelnök: br. Kemény Endre; jegyző: Fülel Sz. Lajos; pénztáros: Veress Gyula; választmányi tagok: Sédér Rezső, ifj. Benkő Elek, Bartha Mózses.

5. Nagyenyed városi kör. Elnök: Ko-

vács Gyula polgármester; alelnök: Török Dániel, id. Winkler János; jegyző: dr. Bartók György; pénztáros: Eröss István; választmányi tagok: Sebesi Ádám, Horváth József, Hegedűs János, Sebestyén Sándor, Scheidel József, Czirner J. József, Veres Miklós, Ungár Sámuel, Gráf János, Ince Sámuel, dr. Boer József, Kerekes Mihály, Keresztes József, Dancs Sámuel, Váro Ferencz, dr. Kovács Ödön, Szilágyi Farkas, Lázár Károly, Folyovics Sándor, Fajler Farkas, dr. Magyarai Károly, Müller Mihály, Fodor Miklós, dr. Winkler Albert, Kovács Sándor, dr. Dárdai Sándor, Vajna István, Makkai Domokos.

6. Nagyenyed vidéki kör. Elnök Zeyk Gábor; alelnök: Szalánzi Lőrincz; jegyző: Sándor János; választmányi tagok: dr. Boér Jenő, Csató Ferencz, Fries Vilmos, Gruzda Domokos, Jureh József, Lóviny Sámuel, Morágyi István, Slafkovics Jácint, Salamon Simon, Szász József, Tóth Miklós, Török Bertalan.

7. Verespataki kör. Elnök: Apostol Alajos; alelnök: Moldován Lajos; jegyző: Grünvald Rikárd, és Janki Kálmán; pénztáros: ifj. Kornyai György; választmányi tagok: Ebergényi Mózes, Fürtös Béla, Ajtai János, Dregán János, Kremniczky F. Jakab, Bartha András, Damó Vilmos.

8. Vizaknai kör. Elnök: Timár Károly; alelnök: Kremniczky Amand; jegyző: Ambrus Károly; pénztáros: Benedek Kálmán; választmányi tagok: Sylvester Domokos, Bakk Endre, Szöcs Sándor, Szöcs József, ifj. Reithofer Alajos, Koppányi Péter, Rácz Farkas és Teglegy Vilmos.

Üti naplóból.

— II. Abbazia, Velence előtt. —

(Folytatás.)

Hajón is tettünk két kirándulást, Buccarit és Portorét csak a tengerről láttuk, mivel hajónk nem állott meg, hanem gyorsan visszafordult, minthogy nincs is sok látni való sem az egyik, sem a másik kis városkában. Erdékes a fekvésük. Váratlanul nyílik meg a hegyekbe mélyen bebujva a kerekded öböl; egyik végén Tortoré, a másikon Buccari. Benn a kopasz sziklák között sötét-kéken hullámozott a tenger és verte az öböl szájánál álló romokot, melyek egykor az öböl bejáratát védni valának hivatva. Különös csend van mindenütt itt a világ s az Isten háta mögötti öbölben. Mintha ki volnának halva városok, a mezei lakok, sehol egy lélek nem mozog. Úgy rémlik, mintha a középkori tengerpart két helysége állna előttem megkövesülve, megdermedve. De nem! Fölöttünk mintegy ezer látnyi magasságban a meredek sziklába vágott úton a vonat fűtől; fölnevez; látom, hogy kuszik fölfele, mint egy hernyó, a kigyózó vonalon. Az újkorban vagyunk.

Abbazia is egészen az újkoré s még pedig a legközelebbi. Istria hegyei, a Monte Magiore nyulványainak lábánál fekszik ellenkező irányban, mint Portoré és nem kopasz sziklák, hanem erdős hegyek, olajfák, babérrudók kertek között, melyekben camélia- és oleander-erdők, s a magnoliola óriási fehér virága szabadon virágozik és árasztja balzsamos illatját. A pompás paloták, mint a Rudolf trónörökösöké, néhány hotel, s egy egész sereg villa a tropikus erdők fái közül magaslanak ki s tekintenek az örökké szép tengerre. Mindjárt a tengerpart mellett vasrácsozattal elkerített ülőhelyek vannak; a hullámok játékában, néha bömbölő ostromában órákig el

lehet gyönyörködni, a nélkül, hogy ezekre a természetes szikla-erkélyekre föl mernének ugrani a pajkos habok. A hullámok másképen is nagy vonzerőt fejtenek ki. A legfőbb 22-^o C° kék vízben pompás fürdés esik, kilitással a Cherso szigete és az Istria közötti kapura, mely most épen szemben van és ki van szélesedve. Még szebb a kilitás az erdős hegyekre szerteszet vezet ősvények némi pontjáról s főleg a Monte Magiore tetejéről, honnan még Velence tornyait is megpillanthatni. Senki el ne mulassza, mint a hogy mi elmulasztattuk, azért, hogy nem akadt vállalkozó s az azért nem akadt, hogy másnap el ne mulasszon vagy egy előadást a tanári gyűlésen.

Midőn a télen is enyhe, a legvadabb Bora idején is csendes Abbazia délszaki világából a tanári értekezlet termébe lépek, úgy érzem, mintha a költészet világából a próza ualmas valóságába jutnék. Mutasson föl az értekezlet csak egy olyan határozatát, mely általános érdekű reformálás erejével bírna! Nem mondom, hogy minden haszon nélkül folyt le a 3 napi értekezlet, de megbocsátanak nekem, igen tisztelt kollega urak, hogy mikor a tengerről és Velencéről irhatok, mellőzöm a tanári értekezlet sáblonszerű jeleneteit.

Már éjfél felé jár az idő. Szép, csillagos az ég; a hold is fénylik. Lassanként összegyűl a társaság a hajó földézetén, miután a Zichy-estély is véget ért, a melyen egy néhányan azért nem vettünk részt, mert nem állott rendelkezésünkre klakk, frakk és lakk, — és a Szózat meg a Hymnus elzengése után néhány Eljen és Evviva kiáltással búcsút veszünk a parton álló Fiumébeliektől. A horgonyt nagy lármával fölhúzzák és tompa mély fűttel megmozdul az „Espero“ nagy teste. Elmarad a fényes part, elapad a világító torony színváltó fénye, csak egy pár pászortűzhez hasonló csillag a barna hegység lábán és oldalán jelzi még az élénk Fiumét, Hajónk után még hosszan fényes út marad, mire eddig bámulok, míg majd el nem szűdülök. A mi különben nem csoda, mert házi aszonyunk (szives özevegasszony, kinek magyar férje volt s gyermekei jól beszélnek magyarul) búcsuestélyt rendezett számunkra, a melyen a legkülönösebb készítésű halak, pókák és tengeri csigabigák, meg keserű orvosságú borok jól előkészítettek a tengeri betegségre. Szerencsére oly annyira mozdulatlan volt a holdfényes hullámtalan tenger, hogy még így sem kaphattuk meg a sokat emlegetett bajt. Mi hiába festgettük a falra az ördögöt, bizony az nem jelent meg se most se később egy tengeri útnakon sem, s így egy tapasztalattal szegényebben tértünk haza, mint más, tengeren utazó.

Sajátságos látvány volt a nap fölkelte után, mi még a dalmát partok homályba vesző sziklái mögül történt, a nem sokára mindenféle végtelenségig való óriási síma tengerlap. Itt-ott egy-egy füstölő gőzös, világos vitorlázó hajócska, repdeső sirály — de aztán semmi egyéb megjegyezhető pont a mindenfelé egyformán fodros, most zöldes tengeren. Majd az ég is mind szürkőb lesz a hevítő napon, mintha átléptük volna a határt, mely dél és észak között van, és lassanként egybeolvad széle a tengerrel. Néha, néha úgy rémlik képzeletemben mintha alól is olyan ég környezne, mint felülről s mi a végtelen űrben lebegnénk simán, csendesen. Le nem irható érzés, el nem beszélhető látomány! Aztán a mint a mind inkább hevülő szellő meg-megcsapja arcomat s én a lég-hajó illuziójának élvezetében mind inkább beleélem magam, egyszerre csak lezárulnak szemeim és elszunnyadok. Az

ben 1719-ben léptek fel iszonyu erővel s mint egy azon korbeli történelem író magát kifejezi: „pélida nélküli“ pusztítást vittek Erdélyben véghez.

Az Ur eme látogatásától N.-Enyed város sem lett megkímélve.

A döghalál, mint az akkori krónikások e pusztító ragályt nevezik, elragadta Enyed lakosságának fele-részét, tehát a ref. templom hiveinek száma is félennyire apadt le.

Ezen gyászos esemény a templom helyreállításának folyamatban lévő munkája befejezését is, igen természetesen több évvel megkésettette.

Az életben maradtak azonban nem lankadtak s a nagy munkát 1730-ban be is fejezték annyira, hogy csak a toronynak állandó fedéllel ellátása maradt még hátra.*)

A helyreállított templom falazatának belrészeit csinos körczifrázatokkal gondosan és költségesen kifestették.**)

A buzgóság és nemes áldozatkészség lassanként az úrasztalát is elsőtint eléggé díszesen, később épen gazdagon felszerelte. Szébb urasztali készlete, mint milyent 1848-ban az enyedi ref. egyház birt, de mely 1849-ben elpusztult aligha birt valamelyik erdélyi ref. egyház. És ezt mint a buzgóság és nemes áldozatkészség halmozták össze, a templom urasztalára.

* *)

*) A templom kishajója délkeletre nyíló egyik ablakának üvegtábláin ezen évszám: 1730. ma is tisztán olvasható. Semmi kétség, hogy az ablak üvegtábláira, nagy gondossággal beégett évszám, a templom helyreállítás munkájának befejezésének évét jelezi.

***) A templom padlázatán felül kiemelkedő falrészekben, a körczifrázatos, sötét színű festés ma is tisztán látható (3 és 20 cm. magasság a ma fennálló boltívezetől számítva). Ezen falrészek 1794. s az ezt követő években maradtak ki, mikor azon század első tizedében emelt mennyezet (plafand) a most fennálló boltívezettel cseréltetett ki.

Orgona nem volt a templomban egész az újabb időkig. Csak az átalakítás befejezte után, tehát e folyó század legelsőbb éveiben állítottak be orgonát. Azért nem előbb, mert a magyar kálvinisták az orgonától, az újabb időkig határozottan idegenkedtek. Azon nézetben voltak, hogy ez a templomi énekítés hátrányára szolgál.

Csak a 18-ik század második felén kezdődőleg, Borosnyai Lukács János püspöksége idejében kezdenek némely erdélyi kálvinista egyházközségek orgonát szerezni, általánosan divatosá az azonban csak a 19-ik században kezdődőleg vált.

Az enyedi kálvinisták természetesen ép úgy idegenkedtek az orgonától sok ideig, mint többi magyar-ajku hitsorsosaink. Nélkülözheték is, mert templomukban volt ki énekeljen. Az egyház rendes hivi mellett ott volt a Bethlen-főiskolának nagyszámu fiatalsága. Akkor divatban volt a templomi énekítés, nem mint most. Akkor énekeltek a templomban mindenki, férfi, nő, öreg, ifju nem mint most, mikor a templombani éneklést — fájdalom s sokan szegyennek tartják s attól idegenkednek. A hol egy-két ezer felüött férfi, nő és gyermek ajkain megzendültek a zoltári énekek lélekemelő dallamai, mint az enyedi ref. templomban rendszeren történt, valóban ott az orgona beállítását lehetett halasztani.

Hogy az enyedi kálvinisták az egész 18-ik század folytán az orgonától idegenkedtek, egyebek mellett bizonyítják a következő peresetek. A lutheránusok valami uton-módon templomukba, mely a ref. templom közvetlen szomszédságában van, 1733-ban orgonát állítottak be. A kálvinisták ezen megbotránkoztak s luth. testvéreik ellen panaszt emelnek elsőbben lutheránus püspök, később

az erdélyi gubernium előtt azon czimen, hogy a szomszéd templomban lévő orgona hangja az ök isteni tiszteltök csendjére zavaró hatással van s az orgona elnémitását kérelmezték. Hosszas czivodás, perlekedés után a kálvinisták lettek nyertesek, s a lutheránusok orgonája elnémult. Később 1777-ben a két testvér-egyház közötti békeséget hasonló orgonaper zavarta meg, tehát az enyedi kálvinisták az orgonától még 1777-ben is idegenkedtek, mely perlekedések határozottan a mellett bizonyítanak, hogy a ref. templomban ezen egész században nem volt orgona. Nincsen is a 18-ik századból semmi levéltári okmányunk, semmi feljegyzésünk, mely orgona szerzésről, javításról szólana.

* * *

A toronyról az ideiglenes fedél 1736-ban eltávolított s helyére az az árbozos, nyolcszögletes fedél emeltetett, melyen idők folytán, több alkalommal nagyobb mérvű (legnagyobb mérvű 1873-ban és 1887-ben) javítások vitettek ugyan véghez, de voltaképen ma is, másfél-száz esztendő elmulta után fenn áll.*)

*) Mikor 1873. őszén a fedél kijavítása alkalmával a régi csillagos gomb leveletet, nagy reményekkel voltunk, hogy a gomb belsejében valami írományt találunk, mely a templom és torony történetére vonatkozó feljegyzéseket tartalmaz s a templom helyreállítására s általán az egyház akkori viszonyaira felvilágosításokat fog nyújtani, de fájdalom semmi írományt nem találtunk. Az egyház élen akkor álló férfiak nem gondoltak arra, hogy olyan idők, minőketők átéltek, melyek az egyházi levéltárt, jegyzőkönyveket megsemmisíthetik, jöhetnek még, a mint hogy 1849-ben valóban jöttek is.

(Folytatása következik.)

egyforma séges is, megróvni begő légi

Lás hegyek k lönös ala tornyok Valóság-tó felett

Örö bennünk mesen és sokfelé osztályai. rüen és És így e sok „mo szerűség kiállja. J culturalis községün ménynye „áldott-á hatása is féle beteg melyek o gyulni.

Tév 100—200 idegen k állásu eg új fűrdő hez nem Épen ezé vözöljük

A f a mennyi is nyári s zerus fel tionsak oly egészsége keségét, s nyújtó cu Mi lehet bevallása sinez mel kedvelők tika“ szig elő akkor löinknek szervezés nak és bi határozni non“-ja. hetni . . kesedése Károly sz hez kötő elem . . (vagy eze ebben a t eddigelő szomszasko öket lajstr is van egy Isko (a brassói vezeli); eg vacantiójá tanítás er mondjunk

Itt e sanak, de vallási ele jára, ne te a lelketnek gyermekek napján vez gáló Isten

A va falvy recto nyitó besz körülmény nak: a cs Azért arra hang létes a családöt gyermekek

egyforma mozgás, az egyforma látvány, ha még oly fenéges is, tagadhatlanul altató. Aztán van is abban valami megróvni való, ha elszenderedünk a légürben lágyan lebegő léghajón? Lehet-e annál valami edesebb?

Lassanként alakokkal népesül meg álmod. Távoli hegyek kék színe tűnik fel a határon; majd valami különös alaku díszes épületek, paloták, kupolák, magas tornyok ködös halvány képe. Vagy mi? Ebben vagyok? Valóság-e? Igen; azok a hegyek az Alpok nyulványai a tó felett; ezek a tornyok Velencei tornyai.

(Folytatása következik.)

LEVELEZÉS.

Marosújvár, 1887. szept. 7.

— Fűrőd. Műkedvelők. Iskola. —

Örömmel értesitem a tek. szerkesztő urat, nemcsak bennünket újrátalakított, de azt hiszem vidékünket is kellemesen érintő, amaz esetről, miszerint messze ismeretes és sokfelől látogatott sógyógyfürdők gőz-, kád- és uszoda-osztályai, egy téli időszakon át is használható, czélszerűen és kényelmesen berendezett osztályllyal gyarapodtak. És így egy teljesen befejezett egész előtt állunk, mely sok „modrjn fürdővel”, ha nem is csillogásra, de czélszerűség és tisztaság igényekben, a versenyt bármikor is kiállja. Juchó Ferencz lovag-bányatanácsos — ki annyi culturalis alkotása mellett eme fürdővel is gazdagította községünket — meg lehet elégedve ama fényes eredményvel, mely kedves fürdőjét keresetté, sokak által „áldottá” tette. Ezen fürdő páratlanul álló erősítő hatása ismeretes. Hülés, gyengülés, méhban, gyomorhurut-féle betegségekben oly meglepő eredményeket láttunk, melyek országos hírv fürdőink betegeit hozták ide gyógyulni.

Távozni készülő fürdőidényünk alatt — leszámítva 100—200 helyben lakó fürdővendéget — mintegy 600 idegen keresett fel bennünket, köztük igen sok kiváló állású egyén. A telen át is használható, köből épült új fürdőosztály előnyös és hasznos voltának megítéléséhez nem sok kell. Beteg és egészséges egyaránt belátja. Épen ezért nevezett lovag-bányatanácsos urat szívből üdvözljük és személynék öszinte köszönetét szavazunk!

A fürdőidénytel távozni készül a színházi idő is, a mennyiben műkedvelő társulatunk ez idő szerint csak is nyári színikörrel rendelkezik. Fájdalom! a tagok kedves zerus felé közeledik. sőt mondhatjuk, hogy a dissolúciónak oly tüneteit is kezdjük látni, melyek — egy egészséges szervezés elmaradásával — Ujvár eme büszkeségét, annyi jótékonyezélt szolgáló s nemes élvezeteket nyújtó cultur-tényezőjét, végleges feloszlással fenyegetik. Mi lehet ennek az oka? A tisztelt tagok majdnem összes bevallása szerint: „szorgalmuk, fáradságaik” egy cseppet sincs méltányolva holmi — mondhatni kihívó és műkedvelőkkel szemben mi által nem indokolható — „kritika” szigora által, mely nagyon türehtlen alakban áll elő akkor, ha „tagtárs” fészéről jön elő. Műkedvelőinknek igazsága van. De épen ezért is szükséges egy újabb szervezés talajára lépni, alapszabályokat alkotni, a tagoknak és bizottságoknak jogait, kötelezségeit szorosán meghatározni. Ez a társulat létezésének „conditio sine qua non”-ja. E nélkül a „magán lakáson” mitsem végezhetni. De ezen javaslatom kivételét is (a tagok lelkesedése mellett) Juchó Ferencz bányatanácsos és id. Géber Károly szertárnok urak jóakaratahoz, ismert lelkesedéséhez kötöm. Az előbbi: teremtő, az utóbbi fenntartó elem. Csakdot, templomot, iskolát gyermek nélkül (vagy ezeknek szükében) sohasem szerettem látni. No ebben a tekintetben állami iskolánk nem hiányos. Már eddigél közel 400 mindkét nemű gyermek tudomány-szomjaskodik. Jóvíán Antal derék igazgatónk alig győzi őket lajstromozni. Mint afféle tanügyi embernek itt is van egy kevés, öszinte szavunk.

Iskolánk túlnépességéről: a tanítók csekély számáról (a brassói r. k. elemi iskola 356 növendékét 11 tanító vezeti); egyik tanító állomás 4 évi „megmagyarázhatlan” vacantiójáról; a vasárnapi és női munka oktatásról; a tanítás eredményéről; szóval: az iskoláról más helyen mondjuk el véleményünket.

Itt csak arra kérjük tanítóinkat, hogy ne csak oktasanak, de neveljenek is, belevivén a didaktikába több vallási elemet. Ne bízzák azt a vallásitanítók heti 2 órájára, ne tetszelegjünk abban, hogy tanítás előtt és után a lelketnemesítő imádkoztatás fölösleges s ha „a rongyos gyermekekkel szégyen is az utczán megindulni” (?) néhanapján vezessük el a templomokba, hol a sziveket vizsgáló Isten előtt a „rongy” egyenlő a biborpalásttal.

A vallásos nevelés államfenntartó szükségét dr. Hunfalvy rector magnificus épen a napokban (ez évi megnyitó beszédében) hangoztatta. De van még egy fontos körölmény, mit tanítóink figyelmen kívül nem hagyhatnak: a család, melynek az iskola csak kiegészítő eszköze. Azért arra kell törekednünk, hogy a kettő között összhang létesíthessék. Hatalmi tulkapás, lelkelenség lenne a családot arra kényszeríteni, hogy oly iskolába küldje gyermekét, melynek szelleme a szülőkével ellenkezik.

Nem a család van az iskoláért, hanem megfordítva. Azért az iskolának respectálni kell a család érzelmeit s főkép a vallásosságot.

Marosújvári megszámlált perezeim közt: az elvállás küszöbén mondtam eme igazságokat, — azt hiszem — senki sem magyarázza félre. Különb: dixi et salvavi animam meam!

Zandirhám.

Ő Felsege a magyar király látogatása Erdélyben.

Kolozsvár sz. királyi város polgármesterétől közlés végett, a következő felhívást vettük:

„O császári és apostoli királyi Felsege folyó évi szeptember hó 24-én (szombaton) délelőtt 10 órakor Kolozsvárt általános kihallgatást kegyeskedvén, az ezen kihallgatásra jelentkezők előjegyzésével Marrsó Géza cabinetfogalmazó ur bizatott meg, ki is az előjegyzések foganatosítása végett, hivatalos működését Kolozsvárt, folyó évi szeptember hó 19-én kezdi meg a főtéri Bánffy-palotában lévő törvényszéki helyiségnek I. emeleti 11. számú szobájában.

Ez azon megjegyzéssel hozatik a közönség tudomására, hogy az előjegyzések az említett helyen és időben, nevezett cabinetfogalmazó urnál eszközölhetők, valamint, hogy a hozzám már korábban beadott felség-folyamodványok annak idejében illetékes helyükre át fognak tétetni.

Kolozsvárt, 1887. szept. 7.

Albach Géza,
polgármester.

VEGYES HIREK.

— A nagyenyedi ref. egyházmegye házassági törvényszékének, folyó évi sept. 12-én, a délelőtti órában ülése leend Felvinczen.

— Kéjronat fog rendeztetni ő felsege kolozsvári látogatása 50%-al mérsékelt díj mellett 21-én este.

— A megyei bizottság legtöbb adót fizető tagjainak névjegyzéke f. hó 19-én tartandó igazoló választmányi gyűlésen lesz megállapítva. Mindazok, kik az 1886. XXI. t. cz. 26. §-nak kedvezményét az adó kétszeres számítása tekintetéből igénybe kívánják venni, jelentkezzenek szóval, vagy írásban ugy azok is, kik a névjegyzékbe való felvételnél az adó kimutatást adókönyvük bemutatása mellett helyesbiteni akarják.

— Őszi hadgyakorlatok. Kis városunk néhány nap óta mozgalmas napokat él. Máskor oly csendes terein s utcáin nagy a sürgős-forgás, honvéd csapatok érkeznek vagy vonulnak ki a gyakorló térre, rögtönzött tábortanyák füstölögnek, élelmes markotányosok ügetnek ide-oda egylovas, néha fel is lobogzott rozant fogataikkal, becsületesen igyekezve, hogy hőségűl s megerőltető gyakorlástól eltikkadt harcászaink semmiben hiányt ne szenvedjenek. Szeptember 5-én az élénkség még nagyobb volt, s része volt benne a nem katonáknak is, kik tehetségűkhöz, vagy néha szeszélyűkhöz képest gyalog, kocsin, vagy lóháton már jókor reggel Miriszlő-felé igyekeztek, mert hire futamodott, hogy e tájon egy kis harcjáték lesz, miben az enyediék legalább eddig nem gyönyörködhetek. Ugy is történt. A helyben állomásozó honvédség Zlamák honvéd alezredes vezénylete alatt, továbbá egy félüteg ágyu s egy szakasz huszár az o-lapádi völgy déli oldalán, egy nagyobb területű bokros erdő szélén foglalt állást azon elhatározással, hogy a Felvinczről Eayedre törekvő ellenfelet, mely gróf Schullenburg es. kir. tábornok vezénylete alatt 2 soredrebből, 2 ütegygyuból s egy század huszárból állott, ezen századok a kivételében, a meddig csak lehet, feltartoztatja: a honvédség már 8 órakor a helyszínén volt s ágyuit a bükösök gerince előtt levő erdőritotta kis dombon, igen előnyösen helyezte el. Nyomban mutatkoztak az országuton s a szemben levő hegyes oldalon az ellenfél portyázó huszárjai is, majd gyorsan ügetve felvonultak a miriszlői szoroson át a huszárak is, ágyuk is gyorsan jobbra kanyarodtak a miriszlői szőlők alatt s a honvéd ágyukkal szemben foglaltak állást. Az északi hadfél gyalogsága a miriszlői hegyen túl nyugotra tért az országutról s Miriszlőn keresztül vonult fel s a lapádi hegyoldalon fejtett ki tömegeit, melyek sűrű rajvonalban ereszkedtek a kis árok felé, melynek túlsó partján a honvédek foglaltak jól alárettett állást. Megszólalt az első ágyu a honvédek részéről, melyet az udvarias honvédvezér felkérésére a szép Z e y k E l i z kisasszony süttött el. — Az ellenfél gyorsan viszonzotta az üdvözlést s a felriadt viszszhang tompa morajjal hatszorosan utánozta a régóta nem hallott harci zenét. Majd elkezdődött az ismétlő fegyverek csergetéséhez hasonló patogása az ellenfél mind közelebb toltá elő erős oszlopait, s mikor a közönség azt hitte, hogy most jön a hadd elhadd s a lövöldözést a szuronytusa váltja fel: megszólalt a kürtész, jelöl, hogy a kitzított feladat szabályszerűen megoldatott s a fegyverjáték fáradsalmait üdítő pihenésnek kell felváltani. A csapatok rövid pihenés után szép rendben bevonultak az országutra s verejtéktől s portól borítva, de szép katonás magatartással, zenezóval vonult be a vá-

rosba. Az egyik zenekar a város végén a lelkesítő Rákóczi indulót játszta. — E hó 14-én vagy 15-én Tövös felé lesz ennél is nagyobb gyakorlat, melyen a Nagyenyeden elhelyezett katonaság a tövisiével fogja összemérni erejét. Itt a szerep sokkal kedvezőbb a néző közönségre nézve, s már is sokan készülnek abban részt venni.

— Az ispánlakai bronz-lelet. A szent-erzsébet-falvi nagy, bronz lelet után. az ispánlakai rejtett bronz-lelet Erdély eddigi legnagyobb bronzleletei közé számíthatjuk. Az egész tömeg 12—14 métermézarára becsülhető. — Nagymennyiségű bronz pogácsán kívül számos tokos czelt, sarló, fűrés, kard, tör, peremes véső-diszített karperec, diszített kard és törtek, dárdá s más disztárgyak voltak egy gödröcskébe felhalmozva. Sajnos, hogy legnagyobb része töredék volt — igen gyakran a erőszak nyomaival. Az eszközök és disztárgyak nagy része, a gyulafehérvári és nagyenyedi, illetőleg a Bethlen-főiskola régiséggyűjtésébe került. S hogy azokba kerülhetett, az az ispánlakai körjegyző tek. Bakesi Béla ur rögtön jelen-tésének s tapintatos eljárásának köszönhető. Fogadja ezért meleg köszönetünket. R. H.

— A marosújvári műkedvelő társulat aug. 27-én újból jótékonyezélu előadást tartott, szinrehozván Leroynek Paulai Ede által fordított „Jakab urfi” ezimű 3 felvonásos vígjátékát. A darab sikerét Csizsár Árpád művészi és jókedvű játéka juttatta diadalra. Boér J., Derzsi J., Simon M. szerepeiknek megfelelően játszottak. Böszörményi Ida újból meggyőzőtt kitünő tehetségéről. Derzsinéről és Vincze Jankáról szintén elismeréssel szólhatunk. — Z.

— Gyászbeset. Issekutz János, gy. fehérvári ügyvéd szeretett neje, 4 gyermek anyja, Simon Kata élte 29-ik évében folyó hó 5-én meghalt. — Részvételt vettük e gyászhiat.

— Hadgyakorlatok vannak mindenfelé. — Gyulafehérvárt Alvinczen, Borbándon, A.-M.-Váradján, Kisfaludon, Tordán, M. Igenben, Portaron tömérdek katonaság lesz a 7—13-ig tartó gyakorlatok végett. — Az 51. 62. 64. gyalogezred, a három huszár ezred, a 12. tüzérezred s a 24-ik nehéz üteg osztály vivják a vértelen harcot, — 15-én indultak Szászvárosra ő felsege színe elé.

— Cipasi Timoteu a balázsfalvi gör. cath. káptalan nagy-prepostja folyó hó 4-én 83 éves korában elhalt. — Nagy tudománya munkás férfia volt nemzetének.

— Tanév kezdete. Gyulafehérvárt folyó hó 4-én nyílt meg a tanév, ünnepélyes „Veni Sancte”-val, melyet dr. Bares Ferencz nagyprepost végzett. A tanári kar ez alkalomból Püspök ő nmlánál tiszteltget.

— Az ev. ref. egyház által temploma kiosonosítása javára e hó 4-én rendezett nyári multság, minden tekintetben sikerültnek mondható; a mennyiben tiszta jövedelmül 112 frt 76 krt tud felajánlni évszázadok érezkeze rongált temploma kijavítására. Nagyon sajnáljuk, hogy a multság lefolyásáról (tárgyalmas miatt) ez alkalommal nem szólhatunk; de jövő számunkban meg fogunk emlékezni róla.

— Hymen. Városunk szállította Molnár Sándor kinestári jószág-igazgatósági fogalmazó gyakornok, eljegyezte öz. Nály-Ternájgó Anna ürhölgy kedves és bájos leányát K a t e z á t Aradon.

— Emberölés határkáróság következtében. A vajasdi lakosok, kiknek nagyon kevés legelőjük, hegyomá-nyos viszálkodásban élnek az e tekintetben szerencsésebb krakkóiakkal, kik mindig résen kell, hogy legelőiket a nagyobb károsítástól megvédjék. Így történt, hogy e hó 5-én néhány krakkói egy nagy falka vajasdi marhát akart behajtani saját legelőjéről, mit a nagyobb számmal ösz-szesereglett vajasdiak annyiban megszorítottak, hogy a krakkóiak a nagy falkából csak hetet hajthattak be. Az ezt is rossz szemmel néző vajasdiak reárontották a saját földjén mezei munkával foglalkozó Sütő Omniuzra s ezt ugy fejbesujtották, hogy rögtön meghalt. Keményen el-verték a 80 éves Rusz Mátét is, kinek karkáját törtek el. Két tettes el van fogva s még mások is bekerülhet-nek a megindított nyomozat folytán.

CSARNOK.

Dolores.

„Emléke még itt él szívembe” mélyen —
A neve itt van most is ajkamon —
Ugy várom őt... A hosszu, néma éjben
Lázás gyönyörrel ugy hivatatom ...
— Sovárgok érted!... Nézd, hogy ég az ajkam!...
Egy csókodért meghalnék anygalm!...
Oh jaj! egy szörnyű átok sulya rajtam —
Hogy meg nem örjít ez a fájdalom! —

Bus gerle bűgva hívja vissza párját —
Beteg virág sugár után eped —
Jöjj!... Üzd el lelkemről a bánat árnyát
Tedd boldoggá megint a lelkemet!
— Hiába várom?... Hasztalan beszéltek!...
Lányok, miért hazudtok így nekem?...
Nem ing a fája néma sírhelyének —
Csupán csak alszik szép szerelmesem ...

Miért hazudtok?... Nem tudtok szeretni!...
— Én várom őt... Oh ne remegj szívem!...
A gyászvirág majd megtanul nevetni! —
S az alkonypir csókjára elpihen.
Nem hallod, hogy zokogva sír az éjben?...
Én várom ... várom ... Visszatér megint ...
Irgalmas Isten, hozd már vissza nékem!
Beteg szívemből öld ki már e kint!

Anyám! a homlokom úgy ég a lázban —
Tedd ajkadat rá... úgy... Nem fáj nekem...
— Azt álmodtam, ott egy kicsinyke házban
Aludni láttam szép szerelmesem...
Olyan fehér volt, mint halottnak arca —
— Az ajka néma — halvány homloka —
— Majd megőrültem én e lelki harcban —
Oh, hogy ki nem megy lelkemből soha!

Még egyre látom... Milyen szűk a háza!...
Oly mélyen alszik... Álmodj' csendesen...
A mig felébredsz, borítlak virágba —
Aztán megcsókolsz drágám, édesem!
Aztán fejem megint öledbe hajtom —
És dobbanó szívedre hallgatok...
Csak még egy percig!... mig neved sohajtom,
S e szent imával szépen elhalok!...

Hogy zsong a fű!... ez az ő bus regéje —
Hogy sir a szél... merengő dajkadal —
De halld, anyám! Ki jajgat künn az éjbe?
Mint a mikor valaki már kihalt...
Jaj, Istenem, őriz a gondolatától,
Ha halva volna az én angyalom!...
A nagy világ borulna gyászba akkor...
— Megtévelytne ez a fájdalom! —

Én nem vagyok bolond... Lányok, hazudtok...
Bolond-e az, ki várja kedvesét?...
Majd hallom, a mint hangja suttog,
Regélve halkan bánatos mesét.
Gyászos regét, melyben a parti rózsza
Epedve hajlott szűz habcsók után —
De a szegénynek ezt nem adta sorsa —
És többé boldog nem lett soha tán...

Én várom... várom... Megjő nemsokára —
Reményvirágnak kertje a szívem —
Csak hogy a lelkem, az ne égne, fájjon!...
Oh ez a lélek soha sem pihen! —
Kinos, fájdalmas nékem így az élet —
Milyen jó volna drágám, kedvesem,
Ott, abban a kis házban lenni véled —
S álmodni mindig... némán... csendesen!...
Szabó Jenő.

Vizaknai sajtáságok.*)

Nagyon szükséges és hasznos, hogy az egyes me-
gyék közönsége megismerje minden zuge jól ismerje;
ép ezért határozta el magamat arra, hogy a vizaknai
magyarság különös dialectusát, különös sajtáságait, szo-
kásait és humorát röviden ismertesse meg a vizaknai
s nagyon örülnek, ha sikerülne a mi népünket a maga
valódi mivoltában bemutatnom.

Mindenek előtt szóljunk egy pár szót a vizaknai
dialectusról, a mely a milyen különös épen oly tanula-
gos és érdekes mindenkire nézve, a ki a nyelvészet iránt
csak a legkevésbé is érdeklődik. — A legjellemzőbb és
legszembetűnőbb a rövid „o“-nak mély „a“-hangon való
ejtése, például: arszág, astar, sak, rangy, rappant; — az
„ö“-t meg olyan hangon ejti a vizaknai nép, a melyet
csaknem lehetetlen írásban kifejezni s a mely hangot
eddig egyetlen egy nyelvben sem sikerült feltalálnom;
e hangot körülbelül így lehetne valahogyan kifejezni:
„ö“ [együtt ejtve a két hangzót].

Nevezetes még a „ni“ és „niti“ ragok használata
[hoz és nál], pl: Kovácsni, Ácsniti [Kovács, vagy Ko-
vácsékhoz is stb.] A „ni“ ragra nézve, — a mely kü-
lönben a székely dialectusokban is előfordul itt-ott, —
Veress Ignác a nagyszabeni állami főgimnázium tudós
igazgatója azt írja,**) hogy a japán nyelvben ép olyan
jelentéssel fordul elő; a m. tud. akadémia a szürjén-
voltjak nyelvből átvettnek nyilvánítja; a „niti“ ragra
nézve azonban mindeddig még semmitsem találtam s nem
is hallottam, hogy a magyar nyelv valamelyik dialectusá-
ban divénk.

Érdekes az is, hogy a vizaknai nép a „nál, nél“
ragot olyan helyen is használja, a hol nem kellene, pl:
nagyon hibásan mondja e helyett: jöjjön hozzánk — azt,
hogy: gyűjjen „nálunk“, a mi egyenesen a román nyelv-
vű kifejezés szolgai lefordítása volna s különben is nagyon
sok, románból magyarrá nyomorított szó és kifejezés van
e dialectusban: kiszékelni [kiszabadulni], szokótalódni,
„csesély“ ember stb. Beszéd közben gyakran használja a
vizaknai ezt a kifejezést: „hogy csuda“ [akkora vót, hogy
csuda] meg aztán ezt: nem egyebé“ [veszek egy kis da-
hányt, nem egyebé“, csakhogy nagyon pipázhatnám]; a
körül-belül-t körülbelül-nek, a csunyát „rusnyá“-nak, a maflát
„táfiyá“-nak, a padlást „biú“-nak, vagy pedig „sóp“-nak
mondja; az eső neki nem esik, hanem „és“; a mondat-
szerkezetben gyakran használ inverziót, össze-vissza for-
gatja a szokat [akkora nagy dísznő vót, hogy csuda,
kövér]. Sajtáságos dialectusáért, de különösen az „a“-ért
igen gyakran csufolják is a vizaknai embert, mit a kissé
műveltebb atyafi el akarván kerülni, buzgalmban még
az „a“-t is „ö“-nek ejti s úgy beszél, mint X. szomszéd,
a kivel a következő mulatságos párbeszédem volt egyszer:
honnán jön, bátya, azzal a szekérral? „Én biza Szébenbe

*) Ifjú barátunk szorgalmas megfigyelését, nemcsak örömmel
vesszük, hanem igen ohajtuk, miszerint megérjünk magyarajku népé-
ről, vidékünkön ismerttéssé nyervejünk t. munkatársinktól.

***) A magyar igenév, gimn. értesítő, 1886.

Szerk.

vótam, szőlőmát vittem a zsidónak, horminez krojczárért
kolongyáját! Hát látott valami szépet? „Láttam egy
udvaran egy nagy pávát; okkora forka vót, mind az
ostarom!“

S most áttérhetünk a nép természetes humorának
egy pár nyilvánulására, előre bocsátván, hogy mind va-
lóban megtörtént eseteket akarunk elmondani. A tavalyi
fürdőidény alatt egyszer némajátékot rendeztek a Hay-
decker-féle vendéglőben s nagy plakátokon hirdették az
előadást. Megáll a plakát előtt két atyafi, az egyik elő-
vassa s kéri a másiktól, hogy nem nézik-e valjon meg
ők is? Mire az így felelt: haggya kee, hát mit esáljunk
mink ott, hisza nem tudunk németül!

A német iránt különben is bizalmatlan szokott lenni
a mi magyarunk, míg a románnal testvériesen kijön. —
Van egy öreg atyafi, a ki Enyeden is járt két évig isko-
lába s azért tökéletesen hiszi, hogy ő jól beszél latinul
s különösen, ha egy kissé be van rugva, nem is akar
más nyelven beszélni. Egyszer találkozik vele az utcán
s köszönök neki:

— Bonum vesperum precor, Domine!
— Deus est omnibus — feleli rá az öreg.
— Quomodo valetis?
— Etiam binye, etiamque male — mondja.

Egyszer meg kéri, hogy már mikor lesz a restorá-
ció, hogy csináljunk egy kis jó statáriumot?
[bankettet akart mondani.] (Folyt. következik.)

KÖZGAZDASÁG.

Időleges gyümölcskiállítás (gyümölcs vásár)

1887. év október havában.

Lapunk közelebbi számában tett ígéretünkhöz képest
s a gyümölcsészeti egyesület választmányának megszervezé-
sére közöljük a kereskedelmi muzeum értesítését az októ-
ber hóban megtartandó időleges gyümölcskiállításról, mi-
vel hisszük, hogy ezzel gyümölcstermelőinknek szive s
szolgálatot teljesítünk. A gyümölcsészeti egyesület választ-
mánya egyúttal szívesen vállalkozik a bejelentések közve-
titésére s ezért felhívja úgy az egyleti tagokat, mint ál-
talanban vidékünk gyümölcstermelőit, hogy kiállítandó
gyümölcsük fajtát, mennyiségét, darabonkénti vagy kilon-
kénti árát s az elárúsítható készlet mennyiségét Be n e-
d e k G á b o r egyleti titkárhoz folyó szeptember hó
18-ig bejelenteni sziveskedjenek. — Az értesítés követ-
kezőleg szól:

1. A budapesti kereskedelmi muzeum, helyiségeinek
(nagy iparcsarnok) időleges kiállítások számára fentartott
részében gyümölcskiállítást, illetve gyümölcsvásárt rendez,
mely f. évi október hó első napjaiban megnyitvatik és
ugyan e hó 31-én bezáratik.

2. E gyümölcs vásár célja:
a közönséget Magyarország téli gyümölcsfajával és
beszerzési forrásaival megismertetni, a hazai gyümölcs
kelendőségét előmozdítani és annak új piacokat szerezni.

3. A kiállítás tárgyai:
alma, körte, birs, lasponya stb.;
dió, mogyoró, mandola és gesztenye;
gyümölcsfák, gyümölcsomagozási eszközök.

4. A muzeum igazgatósága kizárólag gyakorlati
célzokat tartván szem előtt, csupán oly gyümölcs bekü-
ldését óhajtja, mely minőségénél, vagy a termelés meny-
nyiségénél fogva nagyban eladásra és kivitelre alkalmas.
Ennélfogva felkértenek a termelők, hogy csak oly
gyümölcsöt jelentsenek be, melyből nagyobb készlet fel-
lett rendelkeznek és a melyre nagyobb megrendeléseket
elfogadhatnak. A legkisebb mennyiség, mely beküldhető:
almából, körtéből, birsalmából 100 darab a többi gyümölcs-
fajokból 10 kiló.

Az igazgatóság további felszólításáig az első kül-
demény amazoknál ne haladja meg az 5000 darabot, az
utóbbiaknál a 100 kilót.

Kivételt képeznek oly gyümölcspéldányok, melyek
hazai gyümölcsfa-tenyésztők által a gyümölcsfákat venni
óhajtó közönségnek bemutatattani szándékoltnak és a me-
lyekből egyes példányok is mintakép beküldhetők.

Ez esetben az eladó gyümölcsfacsemeték száma
közelendő.

5. A bejelentés az ide mellékelt bejelentési iv egyes
rovatainak pontos kitöltése mellett f. évi szeptember hó
20-ig eszközözendő.

A bejelentett gyümölcs legkésőbb f. évi szeptember
hó 25-ig beküldendő.

A gyümölcs kosarakban, vagy hordókban szállítandó.
Minden kosárba vagy hordóba a kiállító nevét a gyümölcs-
faj elnevezését és a darabszámot vagy súlyt magban
foglaltó jegyzék csatolandó.

A kiállított vasuti igazolványt nyerne, melynek alap-
ján a vasuti szállítási díj 50%-nak elengedésére tarthatnak
igényt.

6. Térdij nem fizetendő a szükséges állványokat és
asztalokat a muzeum igazgatósága díjtalanul szolgáltatja;
hasonlóképp a gyümölcs-kiállításra szolgáló tányérok is
ingyen bocsátatnak a kiállító rendelkezésére.

A muzeum által eszközölt eladások és megrendelések
után 10% jutalék fizetendő.

7. A muzeum igazgatósága a beküldött gyümölcs
elromlása esetében nem nyújthat ugyan kártérítést, mind
azonáltal megteendő mindazon intézkedéseket, melyek a
gyümölcs jókárban tartására nézve szükségesek.

Ny. Wokál Jánosnál Nagenyeden, 1887.

8. Azon gyümölcs, mely a kiállítás befejeztéig e
nem adatott és a mely felett a kiállító november hó
3-ig nem rendelkezett elárvereztetni és a befolyó összeg
10% levonással a kiállító rendelkezésére bocsátatni fog.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:
DR. MAGYARI KAROLY
SZILÁGYI FARKAS TÖRÖK BERTALAN
Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS

HIRDETÉSEK.

Sz. 2649—887.

K. i. g.

Hirdetmény.

Nagenyed város közönségének szesz- és
pálinka-árulási joga, 1888. január 1-től 3 egy-
másutáni évre — folyó évi szeptember 16-án
délelőtt 10 órakor a városházánál tartandó nyil-
vános árverésen bérbe fog adatni.

Árverési feltételek a tanácsai irodában be-
tekinthetők.

Nagenyed rend. tan. város tanácsának 1887.
augusztus 31-én tartott üléséből.

KOVÁCS GYULA,
polgármester.

Én, Csillag Anna

185 ctm. hosszú óriási Loreley-
hajammal, melyet az általam föltá-
lalt kenőcs 14 havi használata után
nyertem, mely megakadályozza a haj-
kihullást, elősegíti a hajnövést és
erősíti a hajbort, uraknál elősegít
egy teljes erős szakállnövést, rövid
ideig való használat után a hajnak,
valamint a szakállnak természetes színt
és sűrűséget kölcsönöz és megőrzi a
korai öszüléstől a legmagasabb korig.
Egy köcsög ára 50 kr, 1 frt, 2 frt.
Postával küldés naponként a pénz elő-
leges beküldése, vagy postautámvétel
mellett az egész világra.

CSILLAG és TÁRSA,
BUDAPEST,
király-utca 26.

11-20

Számos bizonyítvány a legelső orvosi tekintélyektől. Érdem-érmek különböző kiállításokról.

Harmincz éven át jónak bizonyult

Osztrák csász. kir. szabadalmazott legelső amerikai és angol szabadalommal ellátott

ANATHERIN FOG- ÉS SZÁJVIZ

Dr. POPP J. G.-től es kir. udv. fogorvos

— BECS, I. Bognar-gasse 2.

Gyökerez gyógyszer mindennemű fogfájás ellen, mint
szintén a szájfűreg és a foghús mindennemű betegsége ellen.
Még könnyebbíti a gyermekek fogzását a nélkülözhetetlen az
ásványvízek használatánál. Jónak bizonyult öblögető víz az
idült torokbajoknál és a ronszoló toroklobnál. A legtöbb
orvosi tekintélyek bizonyítványai elismerték ártalmatlan és
mindenkinek ajánlható voltát s számos jóhírnévben álló
orvos által rendeltetett is. 1 nagy palack 1 frt 40 kr, 1
közép 1 frt és kicsi 50 kr.

Dr. Popp csász. kir. udvari fogorvos

fogpora, az Anatherin szájfűviz z e l való használat
mellett a fogakat épen tartja s azokat vakító
fehérekre teszi. Ara 63 kr.

Anatherin fogpasta a fogak tisztítása és épen tartá-
sára, a kellemetlen bűz és a fogó elhárítására. Ara üvegselecezekben 1 frt 22 kr.

Popp illatos fogpasta. Rövid használat után va-
kító fehér fogak. A fogak
(természetes és műfogak) ápolására és a fogfájás megszünté-
tésére, dbja 35 kr.

Fog-ólmó igen gyakorlati s a legbiztosabb szer lyukas
fogaknak önmozgására. Ara dobozonként 1 frt.

Popp-féle illatos orvosi növényzsappan.
A szomj, köhög, szapla, pörsevés, börtarka és pattanások, a
fej és szakállkopra és kossz s általában mindennemű bőrbete-
gesség és tisztálaltanság gyors és biztos meggyógyítása. Egy
darab ára 30 kr.

A hamisított Anatherin szájfűviz — a vegyelem-
zés kimutatása szerint s az egészségre nézve ártalmas ke-
verékekől van készítve, miért is annak vételétől óvakodjunk.

A t. cz. közönség kéri, határozottan POPP cs. kir.

udvari fogorvos-féle készítményt kéri s csakis az olyant
fogadni el, mely az én védjeggyemmel van ellátva. Bécs-
ben, Budapestben és Innsbruckban legutóbb is több utazó

és elárúsító igen érzékeny pénzbírságra lett a törvény ál-
tal elítelve.

Kapható: Nagenyeden Varró F. győgy., Kovács J.
győgy., Marosújvárt Ersekújváry S. győgy., Torockzón
Véress St. győgy., Törösvény S. győgy., Veres-
patakon Moldován L. győgy., Abrudbányán Remetei Ig-
győgy., Gyéresen dr. Tomcsik J. győgy., Felvinczen Kosa
St. győgy., Tordán Trajanovits G. győgy., Velits S. győgy.,
Wolf és fia G. győgy., Feketehalom Roimer A. győgy.,
Balázsalván Schiessl K. győgy., Zalatnán Nagy K.
győgy., Radnót Seney K. győgyésznél